

Нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля в Україні

Normative system of administrative and legal mechanism of the ensuring of citizens' right to free access to information on the environment in Ukraine

І.С. Сухан

Ключові слова:

права і свободи людини, права громадян, право громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля, адміністративно-правовий механізм забезпечення прав громадян, система адміністративно-правового механізму забезпечення прав громадян.

Key words:

human rights and freedoms, citizens' rights, citizens' right to free access to information on the environment, administrative and legal mechanism of the ensuring of the rights of citizens, the system of administrative and legal mechanism of the ensuring of the citizens' rights.

Постановка проблеми. У контексті сучасних євроінтеграційних процесів, адміністративної реформи, розвитку України як правової і демократичної держави, екологічних проблем у сучасній Україні, реформування екологічного законодавства України, розбудови інформаційного суспільства великого значення набуває дослідження проблематики нормативної системи адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля.

Дослідження нормативної системи адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля має велике практичне значення для подальшого реформування законодавства України про забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля, а також для покращення практичної діяльності уповноважених суб'єктів у відповідній сфері. Внаслідок цього дослідження проблематики нормативної системи адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля є важливим для розвитку науки адміністративного права.

Мета статті – охарактеризувати проблематику нормативної системи адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля.

Завданнями даної статті є такі: визначити поняття «нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля», проаналізувати структуру нормативної системи адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля; охарактеризувати окремі елементи нормативної системи адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля.

Стан дослідження. Проблематика нормативної системи адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля є актуальною, а окремі її аспекти були предметом дослідження багатьох сучасних науковців, зокрема: Л. Брославського, Я. Лазура, О. Лукашової, О. Микитюка, О. Сурілової та Н. Хлуденевої.

Виклад основного матеріалу. Екологічні проблеми людства є надзвичайно актуальними сьогодні. Як слушно зауважує О.Сурілова, вплив людини на природу й обмежені уявлення про її фундаментальні закономірності призводять до того, що людина в досягненні миттєвих цілей із забезпечення функціонування свого біологічного організму, втручаючись у природу, знищує її як головну умову свого існування. Брак знань про природні процеси веде до того, що найбільш віддалені наслідки тих дій, які спрямовані на досягнення поставленого результату, виявляються зовсім іншими, часом і зовсім протилежними тому, що було необхідним. Це призводить до екологічних криз і катастроф (наочний приклад – глобальне по-

тепління)¹. А тому актуальним є правове регулювання різних екологічних проблем як на національному, так і на міжнародному рівні. У цьому контексті велике значення має адміністративно-правовий механізм забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля.

Адміністративно-правовий механізм забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля у своїй структурі містить дві складові системи – нормативну та інституційну.

Отже, система адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля – це взаємоузгоджена цілісна сукупність норм та принципів права, уповноважених суб'єктів та їх діяльність щодо забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля. Іншими словами, система адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля – це взаємоузгоджена цілісна сукупність нормативних та інституційних елементів адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля.

Нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля – це сукупність норм та принципів права, які відображені у відповідних актах внутрішньодержавного та міжнародного права, що регламентують адміністративно-правове забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля.

Нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля в Україні містить такі елементи:

1. Нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля в Україні за внутрішньодержавним правом.

2. Нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля в Україні за міжнародним правом.

Нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля в Україні за внутрішньодержавним правом – це сукупність норм та принципів права, які відображені у відповідних актах внутрішньодержавного права України, що регламентують адміністративно-правове забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля.

Нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля в Україні за внутрішньодержавним правом містить такі складники:

Конституція України² від 28 червня 1996 року. Зокрема, відповідно до ст. 16 Конституції України забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави. А згідно з ч. 2 ст. 50 Конституції України кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена.

Закони України. Зокрема, Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»³ від 25 червня 1991 р., Закон України «Про інформацію»⁴ від 02 жовтня 1992 р., Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»⁵ від 19 листопада 1992 р., Закон України «Про звернення громадян»⁶ від 02 жовтня 1996 р., Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»⁷

¹ Сурілова О.О. Порівняльне екологічне право : навчальний посібник / О.О.Сурілова. – О.: Фенікс, 2010. – С. 4.

² Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 131.

³ Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.

⁴ Про інформацію : Закон України від 02 жовтня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 45. – Ст. 303.

⁵ Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19 листопада 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – Ст. 19.

⁶ Про звернення громадян : Закон України від 02 жовтня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – № 47. – Ст. 256.

⁷ Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 грудня 1997 року // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 20. – Ст. 99.

від 23 грудня 1997 р., Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання»⁸ від 14 січня 1998 р., Закон України «Про громадські об'єднання»⁹ від 22 березня 2012 р., Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»¹⁰ від 05 липня 2012 р., Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр.»¹¹ від 09 січня 2007 р., Закон України «Про доступ до публічної інформації»¹² від 13 січня 2011 р.

Підзаконні нормативно-правові акти, зокрема: Постанова Верховної Ради України «Про Засади державної політики України в галузі прав людини»¹³[13] від 17 червня 1999 р., Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні¹⁴, затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р.

У контексті досліджуваної проблематики велике значення має своєчасне та ефективне забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля в Україні. Так, відповідно до ч. 2. ст. 20 Закону України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 р. у разі якщо запит на інформацію стосується інформації, необхідної для захисту життя чи свободи особи, щодо стану довкілля, якості харчових продуктів і предметів побуту, аварій, катастроф, небезпечних природних явищ та інших надзвичайних подій, що сталися або можуть статись і загрожують безпеці громадян, відповідь має бути надана не пізніше 48 годин з дня отримання запиту.

Нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля в Україні за міжнародним правом – це сукупність норм та принципів права, які відображені у відповідних актах міжнародного права України, що регламентують адміністративно-правове забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля.

Нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля в Україні за міжнародним правом містить такі складники:

Міжнародні договори ООН з питань забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля, учасником яких є Україна, зокрема: Загальна декларація прав людини¹⁵ ООН від 10 грудня 1948 р., Міжнародний пакт про громадянські та політичні права¹⁶ ООН від 16 грудня 1966 р., Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права¹⁷ ООН від 16 грудня 1966 р. та Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля¹⁸ (Орхуська конвенція) від 25 червня 1998 р.

Міжнародні договори Ради Європи з питань забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля, учасником яких є Україна, зокрема Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод¹⁹ Ради Європи від 04 листопада 1950 р.

⁸ Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання : Закон України від 14 січня 1998 року // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 22. – Ст. 115.

⁹ Про громадські об'єднання : Закон України від 22 березня 2012 року // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 1. – Ст. 1.

¹⁰ Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05 липня 2012 року // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 27. – Ст. 282.

¹¹ Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр. : Закон України від 09 січня 2007 року // Відомості Верховної Ради. – 2007. – № 12. – Ст. 102.

¹² Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 року // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.

¹³ Про Засади державної політики України в галузі прав людини : Постанова Верховної Ради України від 17 червня 1999 року // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 35. – Ст. 303.

¹⁴ Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 року № 386-р // Офіційний вісник України. – 2013. – № 44. – Ст. 1581

¹⁵ Загальна декларація прав людини ООН від 10 грудня 1948 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015

¹⁶ Міжнародний пакт про громадянські та політичні права ООН від 16 грудня 1966 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043

¹⁷ Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права ООН від 16 грудня 1966 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042.

¹⁸ Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) від 25 червня 1998 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_015.

¹⁹ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_004.

Міжнародні договори ОБСЄ з питань забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля, учасником яких є Україна, зокрема Прикінцевий акт наради з питань безпеки та співробітництва в Європі²⁰ від 01 серпня 1975 р. та Декларація Будапештської зустрічі на найвищому рівні²¹ від 06 грудня 1994 р.

Двосторонні та багатосторонні міжнародні договори України з питань забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля, зокрема Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища²² від 24 січня 1994 р., Конвенція про режим судноплавства на Дунаї²³ від 18 серпня 1948 р.

Рішення Європейського суду з прав людини з питань забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля, зокрема справа «Дубецька та інші проти України»²⁴.

Розглянемо нижче основні положення справи «Дубецька та інші проти України». Будинки заявників розташовані на хуторі Вільшина у Львівській області, хутір – у Червоноградському вугільному басейні. У 1960 році почала працювати вугільна шахта Великокомостівська № 8, терикон якої – за 100 метрів від родинного дому сім'ї Дубецьких – Ваківих. У липні 2005 року було прийняте рішення закрити шахту як неприбуткову. У 1979 році держава відкрила Червоноградську вуглезбагачувальну фабрику поблизу хутора. За період функціонування фабрики виріс терикон відпрацьованої породи заввишки 60 метрів, який знаходиться за 430 метрів від будинку родини Дубецьких – Найда та 420 метрів від будинку родини Гаврилук – Ваківих. Цей терикон не підлягав приватизації і залишився у державній власності.

За результатами державних та недержавних досліджень, функціонування фабрики та шахти спричинило негативний вплив на стан довкілля. Терикони шахти та фабрики спричинили постійне просочування підземних вод, у результаті чого були затоплені певні території. Фабрика стала основним джерелом забруднення підземних вод, особливо через просочування води з її терикону, в результаті чого пил з високим вмістом токсичних речовин проникнув в атмосферу та ґрунт. Також водні стоки з шахти і стоки вуглезбагачувальної фабрики є джерелами забруднення поверхневих та підводних вод. Породини на териконах містять низку токсичних важких металів, у результаті витоку яких забруднюється ґрунт, поверхневі та підземні води.

Був виявлений надзвичайно високий рівень забруднення у криниці пані Дубецької, вода з якої, за висновками експертів, була цілком непридатна до вживання. Так, 1 серпня 2000 року санітарна служба відібрала проби води у колодязях присілка Вільшина і виявила, що вони не відповідали безпечним нормативам. Зокрема, гранично допустима концентрація нітратів була перевищена у 3-5 разів, концентрація заліза – у 5-10 разів, а концентрація марганцю – у 9-11 разів.

Заявники скаржилися на те, що держава не захистила їхнє житло, приватне та родинне життя від надмірного забруднення, спричиненого двома державними промисловими підприємствами. Вони стверджували, що мало місце порушення Статті 8 Конвенції на основі того, що державні шахта і фабрика (особливо їхні терикони) і держава не виконали свого позитивного обов'язку регулювати небезпечну промислову діяльність. Уряд також не надав належного пояснення того, чому протягом дванадцяти років він не переселив заявників і не знайшов жодного іншого ефективного шляху розв'язання їхніх проблем. Таким чином, Суд вирішив, що мало місце порушення Статті 8 Конвенції, і присудив компенсацію за завдану шкоду.

Враховуючи вищенаведене, вирішуючи справи щодо екологічної шкоди, доцільно застосовувати судову практику Європейського суду з прав людини, яка вважається, відповідно до статті 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини»²⁵, джерелом права,

²⁰ Прикінцевий акт наради з питань безпеки та співробітництва в Європі від 01 серпня 1975 р. // Права людини в Україні. – К., 1998. – Вип. 21. – С. 187–208.

²¹ Декларація Будапештської зустрічі на найвищому рівні від 6 грудня 1994 року // Права людини в Україні. Вип. 21. – К., 1998. – С. 327–337.

²² Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища від 24 січня 1994 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/616_073.

²³ Конвенція про режим судноплавства на Дунаї від 18 серпня 1948 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_175.

²⁴ Справа «Дубецька та інші проти України» (Заява № 30499/03) : Рішення Європейського суду з прав людини від 10 лютого 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/974_689.

²⁵ Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 року // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 260.

тобто юридично обов'язковими прецедентами для судів України, що розглядатимуть справи між різними суб'єктами правовідносин.

Право громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля має велике практичне значення, а його належна реалізація та адміністративно-правове забезпечення є невід'ємною вимогою демократичної і правової держави, запорукою розбудови громадянського суспільства, належного рівня довіри громадян до інституцій публічної влади. Відсутність належної реалізації такого права громадян та його неналежне адміністративно-правове забезпечення під час Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу 26 квітня 1986 року – призвели до жахливих наслідків. Адже радянська влада, приховуючи реальну інформацію про стан довкілля, зокрема його радіаційного забруднення, організувала Першотравневі демонстрації у м. Києві та інших містах України. І чимало громадян – учасників цих Першотравневих демонстрацій – отримали підвищені дози іонізуючого випромінювання, внаслідок чого чимало з них захворіли на ракові захворювання. Тому цей сумний досвід в історії України має бути пересторогою для влади незалежної України, яка повинна забезпечити належне ефективне функціонування адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля.

Отже, на основі вищевикладеного можна зробити такі висновки. Нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля має велике значення для розбудови інформаційного суспільства в умовах демократичної і правової держави.

Існують перспективи подальших наукових досліджень у даному напрямі, зокрема, щодо: порівняльно-правового аналізу нормативної системи адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля в Україні та країнах-членах ЄС; діяльності неурядових правозахисних організацій щодо забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля; еволюції нормативної системи адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля в Україні.

Отже, у статті охарактеризовано проблематику нормативної системи адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля.

Анотація

Статтю присвячено проблематиці нормативної системи адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля. Визначено поняття «нормативна система адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля». Проаналізовано структуру нормативної системи адміністративно-правового механізму забезпечення права громадян на вільний доступ до інформації про стан довкілля та її окремі елементи.

Summary

The article is devoted to the problematic of the normative system of administrative and legal mechanism of the ensuring of citizens' right to free access to information on the environment in Ukraine. In the context of contemporary European integration processes, administrative reform, the development of Ukraine as a legal and democratic state, environmental problems in modern Ukraine, reform of environmental legislation of Ukraine, the rapid development of new technologies, becomes important research of the problems of the normative system of administrative and legal mechanism of the ensuring of citizens' right to free access to information on the environment.

Використана література:

1. Сурілова О.О. Порівняльне екологічне право : навчальний посібник / О.О. Сурілова. – О.: Фенікс, 2010. – 220 с.
2. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 131.
3. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.
4. Про інформацію : Закон України від 02 жовтня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 45. – Ст. 303.
5. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19 листопада 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – Ст. 19.
6. Про звернення громадян : Закон України від 2 жовтня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – № 47. – Ст. 256.
7. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 грудня 1997 року // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 20. – Ст. 99.
8. Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання : Закон України від 14 січня 1998 року // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 22. – Ст. 115.
9. Про громадські об'єднання : Закон України від 22 березня 2012 року // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 1. – Ст. 1.
10. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05 липня 2012 року // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 27. – Ст. 282.
11. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 рр. : Закон України від 09 січня 2007 року // Відомості Верховної Ради. – 2007. – № 12. – Ст. 102.
12. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 року // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
13. Про Засади державної політики України в галузі прав людини : Постанова Верховної Ради України від 17 червня 1999 року // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 35. – Ст. 303.
14. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р // Офіційний вісник України. – 2013. – № 44. – Ст. 1581.
15. Загальна декларація прав людини ООН від 10 грудня 1948 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015.
16. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права ООН від 16 грудня 1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
17. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права ООН від 16 грудня 1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042.
18. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) від 25 червня 1998 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_015. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_004.
19. Прикінцевий акт наради з питань безпеки та співробітництва в Європі від 1 серпня 1975 року // Права людини в Україні. Вип. 21. – К., 1998. – С. 187–208.
20. Декларація Будапештської зустрічі на найвищому рівні від 6 грудня 1994 р. // Права людини в Україні. – К., 1998. – Вип. 21. – С. 327 – 337.
21. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища від 24 січня 1994 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/616_073.

22. Конвенція про режим судноплавства на Дунаї від 18 серпня 1948 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_175.
23. Справа «Дубецька та інші проти України» (Заява № 30499/03): Рішення Європейського суду з прав людини від 10 лютого 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/974_689.
24. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 року // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 260.

І.С. Сухан,

*аспірант кафедри господарського права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*